

Cách giải bài tập Mạch điện xoay chiều có f thay đổi

A. Phương pháp & Ví dụ

1. Phương pháp

Mạch RLC có ω ; f thay đổi:

- Với $\omega = \omega_1$ hoặc $\omega = \omega_2$ thì I hoặc P hoặc U_R có cùng một giá trị thì I_{Max} hoặc P_{Max} hoặc $U_{R\text{Max}}$

- ω_R , ω_L , ω_C lần lượt là tần số góc khi điện áp U_R , U_L , U_C cực đại, ta có: $\omega_R^2 = \omega_L \cdot \omega_C$

- Khi ω tăng dần từ 0 đến vô cực:

R	Không đổi
Z_L , U_L	Tăng dần
Z_C , U_C	Giảm dần
Z	Tăng dần đến cực đại rồi giảm dần
I, U_R , P	Giảm dần đến cực tiểu rồi tăng dần
U_{RL} , U_{RC}	Tăng dần đến cực đại rồi giảm dần

2. Ví dụ

Ví dụ 1: Cho đoạn mạch không phân nhánh gồm điện trở thuần 80Ω , cuộn dây có điện trở trong 20Ω và độ tự cảm là $0,318H$, tụ điện có điện dung $15,9 \mu F$. Đặt vào hai đầu đoạn mạch một dòng điện xoay chiều có tần số thay đổi được. Khi điện áp hiệu dụng hai đầu tụ điện C đạt giá trị cực đại thì tần số f có giá trị là:

A. $70,45Hz$ B. $192,6Hz$ C. $61,3Hz$ D. $385,1Hz$

Hướng dẫn:

Áp dụng công thức của tần số góc khi giá trị điện áp trên tụ điện đạt cực đại ta có:

Đáp án C

Ví dụ 2: Một đoạn mạch không phân nhánh gồm điện trở thuần $R = 100 \Omega$, cuộn dây có độ tự cảm $L = 12,5 mH$, tụ điện có điện dung $C = 1\mu F$. Đặt vào 2 đầu đoạn mạch một điện áp xoay chiều có giá trị hiệu dụng $200V$ và có tần số thay đổi được. Thay đổi f để giá trị điện áp hiệu dụng trên cuộn cảm đạt cực đại. Giá trị đó là:

A. $250V$ B. $200V$ C. $150V$ D. $100V$

Hướng dẫn:

Áp dụng công thức điều kiện để điện áp hiệu dụng trên cuộn cảm đạt cực đại, ta có:

Đáp án A

Ví dụ 3: Đoạn mạch nối tiếp AB gồm tụ điện có điện dung $C = 1 / 6\pi \text{ mF}$, cuộn cảm có độ tự cảm $L = 0,3/\pi \text{ H}$, có điện trở $r = 10\Omega$ và một biến trở R . Đặt vào điện áp xoay chiều có tần số thay đổi được. Khi $f = 50\text{Hz}$, thay đổi R thì điện áp hiệu dụng trên tụ đạt cực đại là U_1 . Khi $R = 30\Omega$, thay đổi f thì điện áp hiệu dụng trên tụ cực đại là U_2 . Tỉ số U_1 / U_2 bằng:

A. 1,58   B. 3,15   C. 0,79   D. 6,29

Hướng dẫn:

Khi $f = 50 \text{ Hz}$, thay đổi R để $U_{C\max}$:

Đáp án A

B. Bài tập trắc nghiệm

Câu 1. Đặt điện áp $u = U_0 \cos \omega t$ (V) (U_0 không đổi, ω thay đổi được) vào hai đầu đoạn mạch gồm điện trở thuần R , cuộn cảm thuần có độ tự cảm $4/(5\pi) \text{ H}$ và tụ điện mắc nối tiếp. Khi $\omega = \omega_0$ thì cường độ dòng điện hiệu dụng qua đoạn mạch đạt giá trị cực đại I_m . Khi $\omega = \omega_1$ hoặc $\omega = \omega_2$ thì cường độ dòng điện cực đại qua đoạn mạch bằng nhau và bằng I_m . Biết $\omega_1 - \omega_2 = 200\pi \text{ rad/s}$. Giá trị của R bằng:

A. 150Ω .   B. 200Ω .   C. 160Ω .   D. 50Ω .

Lời giải:

Hai giá trị của ω cho cùng I_m , khi đó

Đây là bài toán thuộc dạng $I_1 = I_2 = I_m/n$, với ($n = \sqrt{2}$) nên ta áp dụng công thức giải nhanh ở trên:

Câu 2. Đặt điện áp $u = U_0 \cos \omega t$ (V) (U_0 không đổi, ω thay đổi được) vào hai đầu đoạn mạch gồm điện trở thuần $R = 150\Omega$, cuộn cảm thuần có độ tự cảm L và tụ điện mắc nối tiếp. Khi $\omega = \omega_0$ thì công suất tiêu thụ của đoạn mạch đạt giá trị cực đại. Khi $\omega = \omega_1$ hoặc $\omega = \omega_2$ thì công suất tiêu thụ của đoạn mạch như nhau và bằng 75% công suất cực đại của đoạn mạch. Biết $\omega_1 - \omega_2 = 50\pi \text{ rad/s}$. Giá trị của L bằng:

Lời giải:

Câu 3. (Vĩnh Phúc lần 2 - 2016). Đoạn mạch AB gồm đoạn AM nối tiếp với đoạn MB, đoạn AM gồm điện trở R mắc nối tiếp tụ điện C , đoạn MB chỉ có cuộn dây L . Biết điện áp tức thời hai đầu AM và MB luôn vuông pha nhau khi tần số thay đổi. Còn khi có cộng hưởng thì điện áp hiệu dụng $U_{AM} = U_{MB}$. Khi tần số là f_1 thì $U_{AM} = U_1$ và trễ pha hơn U_{AB} góc α_1 . Khi tần số là f_2 thì $U_{AM} = U_2$ và trễ pha hơn U_{AB} góc α_2 . Nếu $\alpha_1 + \alpha_2 = \pi/2$ thì hệ số công suất của mạch AB ứng với hai tần số f_1 và f_2 lần lượt là:

Lời giải:

Khi mạch xảy ra cộng hưởng:

Câu 4. Cho mạch điện AB gồm hai đoạn mạch AM nối tiếp với MB, trong đó AM gồm điện trở R nối tiếp với tụ điện có điện dung C , MB có cuộn cảm có độ tự cảm L . Đặt vào hai đầu đoạn mạch một điện áp xoay chiều $u = U\sqrt{2} \cos \omega t$ (V). Biết u_{AM} vuông pha với u_{MB} với mọi tần số ω . Khi mạch có cộng hưởng điện với tần số ω_0 thì $U_{AM} = U_{MB}$. Khi $\omega = \omega_1$ thì u_{AM} trễ pha một góc α_1 đối với u_{AB} và $U_{AM} = U_1$. Khi $\omega = \omega_2$ thì u_{AM} trễ pha

một góc α_2 đối với u_{AB} và $U_{AM} = U_1'$. Biết $\alpha_1 + \alpha_2 = \pi/2$ và $U_1 = (3/4)U_1'$. Xác định hệ số công suất của mạch ứng với ω_1 và ω_2 .

- A. $\cos\varphi = 0,96$; $\cos\varphi' = 0,96$
- B. $\cos\varphi = 0,75$; $\cos\varphi' = 0,45$
- C. $\cos\varphi = 0,45$; $\cos\varphi' = 0,75$
- D. $\cos\varphi = 0,75$; $\cos\varphi' = 0,75$.

Lời giải:

Hướng dẫn:

Từ đó ta tính được $f_0 = 86\text{Hz}$

Câu 5. Đặt điện áp xoay chiều có giá trị hiệu dụng không đổi, tần số thay đổi được vào hai đầu đoạn mạch RLC mắc nối tiếp với $2L > CR^2$. Khi $f = f_1 = 30\text{Hz}$ hoặc $f = f_2 = 150\text{Hz}$ thì điện áp hiệu dụng hai đầu cuộn cảm cùng giá trị. Khi $f = f_3 = 50\text{Hz}$ hoặc $f = f_4 = 200\text{Hz}$ thì điện áp hiệu dụng hai đầu tụ điện có cùng giá trị. Để $U_{R\max}$ thì tần số có giá trị bằng

- A. 90Hz.
- B. 72Hz
- C. 86Hz.
- D. 122Hz

Lời giải:

Ta có:

Lấy hình 2 xoay 180° rồi ghép với hình 1 ta có hình 3.

Vì $\alpha_1 + \alpha_2 = \pi/2 \Rightarrow$ tứ giác trong hình 3 là hình chữ nhật, nên:

Tương tự: $\cos\varphi' = 0,96$.

Câu 6. Đặt điện áp $u = 100\sqrt{2}\cos\omega t$ (V), có ω thay đổi được vào hai đầu đoạn mạch nối tiếp gồm điện trở thuần $200\ \Omega$, cuộn cảm thuần có độ tự cảm $25/(36\pi)$ H và tụ điện có điện dung $10^{-4}/\pi$ F. Cường độ hiệu dụng dòng qua mạch là 0,5 A. Giá trị của ω là

- A. 150π rad/s.
- B. 50π rad/s.
- C. 100π rad/s.
- D. 120π rad/s.

Lời giải:

Chọn D. Ta có:

$$\Rightarrow Z_L - Z_C = 0 \Rightarrow Z_L = Z_C \Rightarrow \omega = 120\pi \text{ rad/s}$$

Câu 7. (ĐH - 2011). Đặt một điện áp xoay chiều $u = U_0\cos\omega t$ (V) (U không đổi và ω thay đổi) vào hai đầu mạch gồm điện trở thuần R , cuộn cảm có độ tự cảm L và tụ điện có điện dung C mắc nối tiếp, với $CR < 2L$. Khi ω thay đổi đến hai giá trị $\omega = \omega_1$ và $\omega = \omega_2$ thì điện áp hiệu dụng giữa hai bản tụ điện có cùng một giá trị. Khi $\omega = \omega_0$ thì $U_{C\max}$. Hệ thức liên hệ giữa ω_1 , ω_2 và ω_0 là:

Lời giải:

Chọn C. Hai giá trị của ω cho cùng U_C .

Từ công thức:

Vì U_C phụ thuộc vào ω^2 theo kiểu hàm tham thức bậc hai nên

Câu 8. Đặt điện áp $u = U_0 \cos \omega t$ (V) (U_0 không đổi, ω thay đổi được) vào hai đầu đoạn mạch gồm điện trở thuần R , cuộn cảm thuần có độ tự cảm L và tụ điện có điện dung $C = 10^{-4}/(2\pi)$ F mắc nối tiếp. Khi $\omega = \omega_0$ thì cường độ dòng điện hiệu dụng qua đoạn mạch đạt giá trị cực đại I_m . Khi $\omega_1 = 100\pi$ rad/s hoặc $\omega_2 = 50\pi$ rad/s thì cường độ dòng điện cực đại qua đoạn mạch bằng nhau và bằng I_m . Giá trị của R bằng:
 A. 150 Ω .   B. 200 Ω .   C. 160 Ω .   D. 50 Ω .

Lời giải:

Chọn B. Hai giá trị của ω cho cùng I_m , khi đó

Đây là bài toán thuộc dạng $I_1 = I_2 = I_m/n$, với ($n = \sqrt{2}$) nên ta áp dụng công thức giải nhanh ở trên:

Câu 9. Một đoạn mạch AB gồm đoạn AM và MB mắc nối tiếp. Đoạn AM gồm tụ điện C nối tiếp với điện trở R , còn đoạn MB chỉ có cuộn cảm có độ tự cảm L và điện trở thuần $r = R$. Đặt vào AB một điện áp xoay chiều chỉ có tần số góc ω thay đổi được thì điện áp tức thời trên AM và trên MB luôn luôn lệch pha nhau $\pi/2$. Khi $\omega = \omega_1$ thì điện áp trên AM có giá trị hiệu dụng U_1 và trễ pha so với điện áp trên AB một góc α_1 . Khi ω_2 thì điện áp hiệu dụng trên AM là U_2 và điện áp tức thời trên AM lại trễ hơn điện áp trên AB một góc $\pi/2$. Biết $\alpha_1 + \alpha_2 = \pi/2$ và $U_1 = U_2\sqrt{3}$. Tính hệ số công suất của mạch ứng với ω_1 và 0,28. Chọn phương án đúng.
 A. $k = 7$ B. $k = 0,7$ C. $k = 0,8$ D. $k = 8$

Lời giải:

Chọn A.

Câu 10. Đặt điện áp $u = 100\sqrt{2}\cos 2\pi ft$ (V) vào hai đầu đoạn mạch RLC nối tiếp trong đó cuộn dây thuần cảm và ω thay đổi được. Khi $\omega = \omega_1 = \sqrt{45}$ rad/s thì công suất của mạch tiêu thụ toàn mạch là lớn nhất. Khi ω_2 hoặc ω_3 thì điện áp hiệu dụng hai đầu cuộn cảm bằng nhau là $500/\sqrt{7}$ V, biết $\omega_2^2 + 4\omega_3^2 = 225$. Khi $\omega = \omega_4$ thì $U_{L \max}$. Giá trị của

- A. 50 rad/s   B. 60 rad/s
 C. 70 rad/s   D. 80 rad/s

Lời giải:

Chọn A.

Bình phương hai vế rút gọn cho U ta được: